

HARJUMAA AASTA KÜLA 2016 KONKURSI ANKEET

1. KÜLA/ALEVIKU/KÜLADE PIIRKONNA NIMI: Vanamõisa küla
2. VALD: Saue vald
3. POSTIAADRESS: Allika tee 10, Alliku küla, Saue vald, Harjumaa
4. KODULEHT (või muu ametlik teavituskanal, nt FB leht):

<http://kodukyla.ee/>; <http://xn--vabahukeskus-uib.ee/sundmused/> ;
<https://www.facebook.com/VanamoisaKyla/?fref=ts>,
<https://www.facebook.com/VanamoisaVabaohukeskus/?fref=ts>,
<https://www.facebook.com/VanamoisaLaat/?fref=ts>,
<https://www.facebook.com/vanamoisajoulumaa/?fref=ts>; <https://www.facebook.com/EestiToiduTelk/?fref=ts>,

5. ANKEEDI ESITAJA – nimi, organisatsioon, roll esindavas organisatsioonis, e-post, telefon (kui esitaja EI OLE küla esindaja):

Andres Laisk, vallavanem

Saue Vallavalitsus

andres.laisk@sauevald.ee, tel 504 7527

5. KONTAKTISIK KÜLAS:

Nimi: Katrin Krause

Telefon: +372 514 0761

e-post: katrin@kodukyla.ee

Roll külas: MTÜ Vanamõisa küla juhataja/tegevjuht

6. KÜLAELANIKE ARV (2016 seisuga): 462

7. Küla lühitutvustus (max 10 lauset) - mõni ajalooline fakt, tuntud objekt, kuulus elanik, vaatamisväärsus vms. :

Vanamõisa küla vapil (autor Liia Lumilaid) on kujutatud kolme külale olulist märksõna: Vanamõisa tuuleveski (mis sümboliseerib talumajandust), Sõeru ohvriallikas (mis on aktiivne silmaallikas) ja kurg kui järeltulijate sümbol. Märksõnadena iseloomustab Vanamõisa küla aktiivne kogukond, hullud ideed ja mõtlemine suurelt. Alates 2003. aastast on arendatud Vanamõisa vabaõhukeskust heinamaast vabaõhuürituste toimumiskohaks ning samal aastal korraldatud esimesest valla ühispeost on välja kujunenud mainekas Vanamõisa käsitöölaad, mida külastab tänaseks igal aastal umbes 12 000 külastajat. Vanamõisa (ajalooliselt Kerguta) küla tähistas 2016. aastal suurt tähtpäeva, 775 aasta möödumist esmamainimisest. Juubelit tähistati praeguste ja endiste elanike kokkutulekuga, ajaloolise hetke ja küla

järjepidevuse auks püstitati juubeliürituseks paljude Vanamõisa põliselanike teadaoleva esiisa Kleiso Mardi (sünd ca 1649) skulptuur.

8. Millised organisatsioonid, seltsid, huvigrupid külas tegutsevad?

MTÜ Vanamõisa küla

9. Millised on küla peamised eesmärgid? Millal valmis küla arengukava?

Vanamõisa küla tegevust koordineerib MTÜ Vanamõisa küla, mis loodi 2003. aastal ning samuti võeti vastu otsus arengukava koostamiseks samal aastal. Tegevuse eesmärk on piirkonnale omaste kultuuritraditsioonide hoidmine, kultuuriürituste korraldamine, seltsitegevuse hoogustamine, lähikülade arendamine ja koostöö Saue vallavalitsusega, piirkonna külaelu kaasaegsemaks muutmise ja kodukandi heakorrastamine, ühiste probleemide lahendamine ja majandustegevuse arendamine. 14 aasta jooksul on MTÜ olnud juhtivaks Saue valla keskpriirkonna külade arendustegevuse eestvedamisel.

10. Milliseid traditsioonilisi ettevõtmisi on külal (külasiseselt; koos teiste küladega või partneritega):

Mittetulundusühingu abil organiseeritakse erinevatele eagruppidele mitmesuguseid kultuuri- ja vaba aja veetmise üritusi ning projekte ja viiakse läbi talguid kodukandi korrastamiseks. MTÜ Vanamõisa küla on ülevallaliste suurürituste (Saue valla jalgrattaretk, laste meistrivõistlused suusatamises, Vanamõisa käsitöölaad) organiseerija ja läbiviija. Alates 2003. aasta detsembrist on MTÜ kasutuses ka Vanamõisa seltsimaja, kus on loodud mitmesugused võimalused laste ja noorte vaba aja sisustamiseks, eakate kooskäimiseks ja töötavate inimeste kaasamiseks külaelu korraldamisel. Avatud on seltsimaja ruumides ka teabetuba – noortekeskus, kus noortel on võimalik kasutada arvuteid, mängida koroonat, lauamänge ning mõnusalt aega veeta, peale koolipäeva koduseid töid teha vms.

Seltsimajas tegutseb kümnekond erinevat huviringi, arvestades erinevate vanusegruppide vajadusi (Vanamõisa keraamika, laulu- ja tantsutunnid, jooga, klubilised tegevused). Samuti toimuvad igakuised erinevad üritused, pakkudes külaelanikele aktiivset ja kvaliteetset vaba aja veetmise võimalust oma kodu lähedal. Nädalalõppudel pakutakse erinevaid seltsiüritusi: lastehommikud, noortekad, keskealiste ja eakate üritused, lisaks koosolekud, konverentsid, õppepäevad jne. Seltsimaja toob inimesed kokku, õpitakse üksteist tundma, suheldakse, veedetakse koos vaba aega, süvendades sellega kokkukuuluvustunnet.

Ühised talgud on kuulunud küla traditsioonide juurde juba 15 aastat: koristatakse teeääri, metsaaluseid, istutatakse lilli, puid, põõsaid, värvitakse luitunud objekte.

Samuti haldab, korraldab ja koordineerib MTÜ Vanamõisa küla Vanamõisa vabaõhukeskuse tööd. Vanamõisa vabaõhukeskuses toimuvad suuremad sündmused, mis on mõeldud ka küllastajale väljaspool kogukonda: vastlapäev, Saue valla laste meistrivõistlused suusatamises, Vanamõisa kevadlaad, Saue valla jalgrattaretk, Vanamõisa jaanisimman, noortelaager Augustitreff, Vanamõisa käsitöölaad koos Eesti Toidu Telgi ja BBQ festivaliga, Vanamõisa sügislaad, Vanamõisa jõulumaa. Vanamõisa vabaõhukeskuse ja traditsiooniliste sündmuste olemasolu on tõstnud Saue valla mainet ja identiteeti.

Vanamõisa talvekeskuse rajamine on traditsiooniks kujunenud aastast 2009. Rajatakse suusasillad (rohke lume olemasolul) ja -rajad nii klassikalise kui vabastiili jaoks, kelgumägi liuradadega ning väga populaarseks on saanud liuväli mõõdus 32 x 18 m. Kui lund jätkub rohkemaks, saab Vanamõisa oma lumelinna. Talvekeskus oma valgustatud suusaradade ja liuväljaga on populaarne koht talvemõnude nautijate seas. Nii korraldatakse Vanamõisa talvekeskuses suusavõistlusi, vastlapäeva, talviseid grillpiknikke ning lasteaedade ja koolide väljasõite.

Peale Vanamõisa külas toimunud järjestikuseid vargusjuhtumeid 2010. aasta sügisel alustas aktiivse külaelaniku ja toleaegse külavanema Tarvo Vau eestvedamisel Vanamõisa patrull. Küla vabatahtlikud panid aluse kogukonnainitsiatiivile, mis tõstab piirkonnas turvalisust ja koostöötahet. Ootamatult menukaks kujunenud kodanikualgatus on iseenesest lihtne - igal õhtul antakse patrullijale üle vajaminev varustus, infotahvlid kinnitatakse auto külge ning südaöö paiku asutakse teele. Varajaste hommikutundideni kestva töö käigus läbitakse külateid mitmel korral ning kõik, mis vähegi kahtlust äratav, märgitakse ühisesse logiraamatusse üles. Patrullijad on vabatahtlikud ja teevad seda oma vahenditega. Täna on külas rahulik ja patrullimine külas harvem, kuid valmisolek tegutsemiseks on olemas.

11. Õnnestunud projektid, ettevõtmised 2014-2016 aastal (eesmärk, mida tehti, kui palju inimesi kaasati, kes oli sihtrühm, kes rahastaja või tehti omavahenditega):

2014-2016. aasta projekte iseloomustavad sõnad koostöö ja areng. Tänu Vabaõhukeskuse terviklikule arengule 2009-2013 on tänaseks välja arendatud sündmuste korraldamiseks vajalik infrastruktuur. Mitmed olulised projektid on sellel perioodil saanud uue hingamise ja uued koostööpartnerid. Projektide sihtrühm on laienenud – lisaks kogukondlikele sündmusele korraldati mitmeid ülevallalisi koostööprojekte. Näiteks Saue valla rattaretke on juba kolmandat aastat korraldatud koostöös Saue linnaga ning koostööd on tehtud Harku, Keila, Nissi, Kernu valdade ja vabaühendustega.

Eesti Toidu Telgi projektiga teeme koostööd Eesti Põllumajandus-kaubanduskojaga, BBQ Festivali korraldatakse koostöös Eesti BBQ Assotsiatsiooniga. Lisaks on kaasatud mitmed eraettevõtted: OÜ Kalsep, OÜ Roadservice, OÜ Arula Veod, OÜ Janment, OÜ Eritex, Premia Külmoone AS, Kalev AS, Saku AS, Sagro AS, Saku Läte AS. Noortele/lastele käivitati 2015. aastal suvine 5-päevane noortelaager Augustitreff, ka see on on kujunemas oodatud jätkuprojektiks.

Vanamõisa käsitöölaadal püstitati sellel aastal KOP-i projekti, Saue valla külade ja kõigi aktiivsete inimeste eestvedamisel ühine Saue valla kogukonnatelk, kus Vanamõisa käsitöölaadal oli hommikust hilise õhtuni avatud pop-up kohvik, käsitööpood ja vaba lava. Väga oluline projekti juures oli Saue valla vabaühenduste ja kogukonna koostöö. 2014. aastal viis MTÜ Vanamõisa küla läbi KOP-i toel projekti „Ettevõtlikud noored ja aktiivne kogukond – Vanamõisa vabaõhukeskuse kohvik”.

Kootöös Tartu Kontserdiga on korraldatud suviseid kontserte Vanamõisa vabaõhukeskuses ehk on toodud Eesti parimad lauljad/ansablid Saue valda.

Kogukonnale on olnud oluliseks märgiks Vanamõisa küla 775. tähtpäeva tähistamine 2016. aastal praeguste ja endiste elanike kokkutulekuga. Ajaloolise hetke ja küla järjepidevuse auks püstitati paljude Vanamõisa põliselanike teadaoleva esiisa Kleiso Mardi (sünd ca 1649) skulptuur. Küla ajaloo talletamiseks ja väärtustamiseks valmis raamat „Vanamõisa vihikud 2”.

Järjepidevalt on oluline olnud külavanema roll külas ning 2015. aastal valiti taas uus külavanem neljaks aastaks.

Väga olulist rolli sellel perioodil on mänginud sotsiaalmeedia arendamine ja oma tegemistest teada andmine. Tänu kõige populaarsemale kanalile Facebookile on küla tegemiste jälgijaid kokku täna 6760 inimest. Erinevad lehed on loodud erinevatele sihtgruppidele, näiteks Vanamõisa küla lehel edastatakse kogukonnale olulist informatsiooni ning Vanamõisa vabaõhukeskuse lehel seal toimuvaid sündmusi. Suursündmustele loodud lehed aitavad turundada küla suuremaid ettevõtmisi: Vanamõisa käsitöölaat, Eesti Toidu Telk, Vanamõisa Jõulumaa, BBQ Festival.

MTÜ Vanamõisa küla haldus- ja palgakulud katab Saue vallavalitsus. Lisaks toetab Saue vald osaliselt ülevallaliste projektide korraldamist, ülejäänud tegevus toimub omatulu baasil. MTÜ Vanamõisa küla taotleb aktiivselt rahastusi erinevatelt fondidelt ning koostööd tehakse ka eraettevõtetega.

Tegevuse sihtgrupiks on kolm tasandit – kohalik kogukond, Saue vald ning suurüritusi külastavad inimesed üle Eesti.

Vanamõisa küla korraldatul sündmustel on aastas 25 000 külastust, millest hinnanguliselt 15 000 on Saue valla ja Saue linna elanike külastused, 6 000 on lähivaldade/Harjumaa inimeste omad ja 4000 mujalt Eestist.

12. Milliseid ja kellele suunatud tegevusi on plaanis ellu viia aastal 2016/17?

2017. aastal tähistab MTÜ Vanamõisa küla oma 15. tegutsemisaastat ning samuti peab Vanamõisa käsitöölaad 15. juubeliaastat. Jätkuvalt on külal plaan kaasata võimalikult paljusid külaelanikke kultuuriellu, pakkudes külaelanikele ja külalistele aktiivset ja kvaliteetset vaba aja veetmise võimalust. Kindlasti jätkatakse juba välja kujunenud traditsiooniliste ürituste korraldamist.

Vanamõisa inimesed on alati elanud suurtes unistustes: 2017. aastal on plaanis arendama hakata 4,5 km pikkust Vanamõisa multifunktsionaalset matkarada, kuna Saue vallas ja lähikonnas puudub matkarada. Plaanitav Vanamõisa matkarada annaks piirkonna inimestele võimaluse suurepäraseks tervislikuks ajaveetmiseks ning võimaluse siinset loodust tundma õppida. Eesti loodus pakub matkamiseks aasta läbi lõputult võimalusi. Plaanitav matkarada on mõeldud kõigile loodusehuvilistele ning koostatud nii, et seda saaksid looduse tundmaõppimiseks kasutada nii lasteaia- kui koolilapsed koos õpetajatega, seniorid, aga ka pered ja turismiekskursioonid. Valida on erineva pikkusega radade vahel. Õpperajale planeeritakse palju teeviitu ja infotahvleid, nii saab iga huviline hea ülevaate sellest, milliseid maastikke, looma- ja taimeliike võib Eesti segametsas kohata. Raja ehituseks on valitud erinevaid looduslikke kooslusi, nagu põllumaad, soised alad, kuusikud, segamets, raiesmikud jne. Looduse poolest mitmekesisel teekonnal saab metsaojadest üle astuda, kuusikute varju nautida, segametsast lilli ja maasikaid korjata ning imetleda vaateid linnuvaatlus- ja vaatlustornidelt. Rajale jäävad mitmed huvitavad vaatamisväärsused: Sõeru ohvriallikas, Peeter I kaitserajatised, Vääna, Saue ja Jälgimäe mõisate maapiiride ristumise piirikivi.

13. Kuidas olete külakogukonnana kaasa aidanud:

a) kohapealse ettevõtluse arengule: oma küla ettevõtteid kaasatakses suuremate ürituste korraldamisse ja abi on kahepoolne – ettevõtte aitab küla ja küla omakorda aitab teha ettevõttele reklaami. Kui kohapeal on teenus, mida on võimalik osta oma küla või piirkonna tegijalt, siis on alati esimene valik oma inimesed.

b) heakorrale, keskkonnahoiule, mälestiste või kultuuripärandi kaitsele: MTÜ Vanamõisa küla korraldab igal aastal heakorralguld, on kogutud ja kirja pandud oma küla ajalugu („Vanamõisa vihikud“ I ja II osa), 2016. aastal rajati küla ajaloo olulist rolli mänginud Kleiso Mardile skulptuur jne.

c) haridus- ja kultuurielule, traditsioonide säilimisele, põlvkondadevahelise sideme tugevdamisele: Vanamõisa seltsimajas käivad koos nii väikelastega emad beebidega laulmas, noored peale koolipäeva kui ka küla eakate klubi. Kõik puutuvad omavahel kokku ja tänu sellele tuntakse ning hoitakse üksteist.

d) kogukonna ühtsustunde tugevdamisele: ühised aastaringsed tegevused ja ühiste huvide eest seismine ongi kogukonna ühtsustunde alus.

14. Kuidas tutvustate küla lugu ja traditsioone? Kas talletate küla ajalugu?

Vanamõisa küla loeb oma algust aastast 1241 ehk siis ametlikult teadaolevast kirjalikust esmamainimisest. Seega on tegemist pika ja vaieldamatult ka huvipakkuva ajalooa küllaga. Külaajaloo uurijad on kogunud materjali Vanamõisa (Kircota/Kerguta) küla kohta, töötades läbi adramaarevisjone, hingeloendeid, vallaliikmete nimekirju ja Keila kirikuraamatuid alates Põhjasõjast. Uurimistööd on tehtud ja jätkatakse koos Saue haridusseltsiga Vitalis ning Saue kodu-uurimise seltsinguga, sest asub ju osa Saue linnast endise Vanamõisa küla territooriumil. Vanamõisa küla võib uhkust tunda, et küla ajaloo talletamiseks on kirjutanud külakogu aktiivne liige Helle Koppel kaks põhjalikku ajalooramatut „Vanamõisa vihikud 1” (2010) „Vanamõisa vihikud 2” (2016). Mõlemad raamatud on valminud KOP-i projekti toel.

Esimene raamat annab väga põhjaliku ülevaate Vanamõisa küla sugupuudest, perekondadest koos arhiivist leitud dokumentide ja piltidega. Teises raamatus on Helle Koppel koondanud 1920. aastatel riigistatud Vanamõisa mõisamaadele rajatud asunikutalude lugusid. Valikuliselt on kirjeldatud Vanamõisa asundusse ehk Piirikülla ja Mäekülla 1930. aastaiks tekkinud ligi 50 suurema ja väiksema talu tekkelugusid, arenguid, omanikke ja nende perekondi. Lisatud on arhiividest leitud lepingute, plaanide, kaartide koopiad ning külaelanikelt kogutud fotosid ja dokumente.

Vanamõisa küla tähistas 2016. aastal suurt tähtpäeva – 775 aasta möödumist esmamainimisest. Selle sündmuse tähistamise raames toimus 22. juunil praeguste ja endiste elanike kokkutulek. Ajaloolise hetke ja küla järjepidevuse auks püstitati paljude Vanamõisa põliselanike teadaoleva esiisa Kleiso Mardi (sünd ca 1649) skulptuur.

15. Kuidas toimub küla ja kohaliku omavalitsuse koostöö?

Saue vallas on omavalitsuse ja külade/MTÜ-de koostöö väga hinnatud. Omavalistus on toetanud MTÜ Vanamõisa küla aktiivset tegevust ning Vanamõisa Vabaõhukeskuse arendustegevust ja suurürituste korraldamist. Vanamõisa küla suuremad tegevused ja nende toetamine on kajastatud ka Saue valla arengukavas ja Vanamõisa küla arengukavas piirkonna arengu ühe prioriteedina. Lisaks toetab omavalistus järjepideva tegevustoetusega küla tegevust.

16. Miks peaks teie küla/külade piirkond/alev saama Harjumaa Aasta külaks

Vanamõisa küla on oma pea 15 aktiivse tegevusaasta jooksul arendanud sotsiaal-kultuurilist keskkonda enda ümber. Heinamaast on aastate jooksul ehitatud valmis toimiv vabaõhukeskus, mis on tuntud üle Eesti.

2003. aastal korraldatud esimesest valla ühispeost on välja arenenud mainekas Vanamõisa käsitöölaat. Lisaks korraldatakse suurüritusi Vanamõisa kevadlaat ja Vanamõisa jõulumaa, neid üritusi külastavad tuhanded inimesed. Vanamõisa külas (ning mõjupiirkonnas) on kümneid ja kümneid vabatahtlikke/eestvedajaid, kes ühiselt aitavad panustada oma kodukoha arengusse. Lisaks kõige suure korraldamisele ei ole ära unustatud tavalist külaelanikku.

Oma tegevuses hindab küla kultuurilisi väärtusi, säilitades ja edastades neid põlvkonnalt põlvkonnale. Loodud väärtustes kajastub Vanamõisa küla erilisus ning ainulaadsus.